

Een vraag naar aanleiding van een storend hiaat in de wetenschappelijke onderbouwing van het Wetsvoorstel strafbaarstelling conversiehandelingen

[overeenkomstig instructie geen persoonsgegevens]

Maart 2022

AFKORTINGEN

MT: Memorie van Toelichting Wet strafbaarstelling conversiehandelingen — Van der Laan, van der Woude, e.a. (2022a).

RVV: Rapport Voor de verandering — Bureau Beke en Bureau Ateno (2021).

WV: Wetsvoorstel strafbaarstelling conversiehandelingen — Van der Laan, van der Woude, e.a. (2022b).

1 Fluïditeit en seksuele oriëntaties

1.1 Variatie en fluctuatie

In *Een wereld van verschil*, een uitgave van Rutgers WPF, waarvan het onderzoek werd gefinancierd door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, schrijft Tamar Doorduyn over recente ontwikkelingen in het wetenschappelijk onderzoek in Nederland naar seksuele oriëntatie. Ze constateert dat er de laatste jaren veel aandacht is voor de variatie in seksuele oriëntatie onder homo- en biseksuelen. Ze noemt dan onder meer 'variatie en fluctuatie in seksuele oriëntatie die verder gaat dan het onderscheid tussen homo- en biseksualiteit', oftewel 'seksuele fluïditeit', een term waaronder Doorduyn twee verschijnselen samenvoegt (2014, 15):

Seksuele fluïditeit verwijst zowel naar niet-exclusieve aantrekking (seksuele aantrekking die niet slechts op mensen van een (*sic*) geslacht is gericht) als naar de mogelijkheid dat iemands seksuele aantrekking en seksueel label fluctueert.

Het Nederlandse onderzoek naar fluïditeit sluit aan bij onderzoek in de engelstalige wereld (o.a. Baumeister (2000), Diamond (2008); vgl. Brickell (2006); Diamond e.a. (2020)).

1.2 Relevantie

De relevantie van de resultaten van het onderzoek naar fluïditeit is in de eerste plaats getalsmatig. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat personen met niet-exclusieve aantrekkingen de grootste groep vormen binnen de niet-heteroseksuele populatie (Diamond (2016), 381; Bakker en Wijsen (2013), 13; vgl. Vrangalova en Savin-Williams (2012), 96; Diamond (2014), 633-34; Savin-Williams (2016), 39), en

in dezelfde mate te maken hebben met identiteitsexploratie en -onzekerheid (Doorduyn (2014), 16; Kuyper en Bos (2016)).

Fluctuatie van seksuele aantrekking en/of seksueel label geldt (anders dan sommige christelijke hulpverleners en opiniemakers beweren) niet voor iedereen, en is (opnieuw anders dan ...) niet categoriaal (b.v. van heteroseksualiteit naar homoseksualiteit, of andersom). Epstein e.a. (2012) en Epstein en Robertson (2014) ontwikkelden het meet-instrument 'seksuele oriëntatie bereik' (*sexual orientation range*): de mate van flexibiliteit of keuze in het uitdrukking geven aan iemands seksuele oriëntatie. Die mate is niet voor iedereen gelijk, maar varieert, 'met voor sommigen weinig of geen flexibiliteit in de manier waarop zij hun seksuele geaardheid uiten en voor anderen aanzienlijke flexibiliteit' (Epstein en Robertson (2014), 394).

Professionele beroepsorganisaties

De realiteit van het verschijnsel seksuele fluïditeit maakt het begrijpelijk dat de American Psychological Association in 2015 het woord *vaak* ('often') toevoegde in haar definitie van seksuele oriëntatie (APA (2015)):

Sexual orientation is defined as an often enduring pattern of emotional, romantic and/or sexual attractions of men to women or women to men (heterosexual), of women to women or men to men (homosexual), or by men or women to both sexes (bisexual).

Een jaar eerder publiceerde het Britse Royal College of Psychiatrists een nieuw positiesdocument over seksuele oriëntatie. Aan de ene kant werd er ondubbelzinnig afstand genomen van de gedachte dat een homoseksuele oriëntatie door therapie veranderbaar zou zijn (RCPSYCH (2014)):

The College believes strongly in evidence-based treatment. There is no sound scientific evidence that sexual orientation can be changed.

[...]

The College would not support a therapy for converting people from homosexuality any more than we would do so from heterosexuality. [...] the College remains in favour of legislative efforts to ban such conversion therapies.

Aan de andere kant ontkent het Royal College dat een seksuele oriëntatie 'onveranderlijk' (*immutable*) is:

It is not the case that sexual orientation is immutable or might not vary to some extent in a person's life. Nevertheless, sexual orientation for most people seems to be set around a point that is largely heterosexual or homosexual. Bisexual people may have a degree of choice in terms of sexual expression in which they can focus on their heterosexual or homosexual side.

Tenslotte ziet het Royal College om verschillende redenen een legitieme plaats voor het verkennen van therapeutische mogelijkheden:

It is also the case that for people who are unhappy about their sexual orientation – whether heterosexual, homosexual or bisexual – there may be grounds for exploring therapeutic options to help them live more comfortably with it, reduce their distress and reach a greater degree of acceptance of their sexual orientation.

1.3 Seksuele fluiditeit in RVV

De bureaus Beke en Ateno hebben in hun rapport *Voor de verandering* ervoor gekozen het verschijnsel 'fluiditeit' na een summier bespreking verder niet te exploreren ((2021), 90n41, 201n10). In een rapport geschreven met het oog op een Wet strafbaarstelling conversiehandelingen is dat een vreemde keuze die een problematisch gevolg heeft:

Het beeld dat RVV schetst van het landschap van seksualiteit doet geen recht aan de complexiteit van seksuele oriëntaties volgens de huidige stand van het onderzoek en aan de ingewikkelde traject van begeleiding van de identiteitsexploratie en -onzekerheid die een gevolg is van die complexiteit.

(Voor een voorbeeld van die complexiteit, inclusief de potentiële verwarring van veranderlijkheid en veranderbaarheid, zie het verhaal van Matt in een artikel van de hierboven genoemde onderzoekerspsycholoog Robert Epstein, (2016)).

Het hier boven beschrevene roept de vraag op:

In RVV is er slechts summier aandacht, en in MT in het geheel geen aandacht, voor een recente ontwikkeling in wetenschappelijk onderzoek naar seksuele oriëntaties: seksuele fluiditeit — terwijl dit onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat seksuele fluiditeit (a) de niet-heteroseksuele populatie getalmatig domineert, en (b) de identiteitsexploratie en -onzekerheid compliceert.

Wat is de reden voor deze geringe aandacht voor seksuele fluiditeit?

VERWIJZINGEN

- ANM (French National Academy of Medicine). 2022. 'Medicine and gender transidentity in children and adolescents [Press release]'. 25 februari 2022. <https://www.academie-medecine.fr/la-medecine-face-a-la-transidentite-de-genre-chez-les-enfants-et-les-adolescents/?lang=en>.
- APA (American Psychological Association). 2015. 'Lesbian, gay, bisexual, transgender'. 2015. <https://www.apa.org/topics/lgbt/>.
- Bakker, Bouko, en Ciel Wijsen. 2013. *Wat maakt het verschil? Diversiteit in de seksuele gezondheid van LHBT's*. Utrecht: Rutgers WPF. <https://shop.rutgers.nl/nl/640929.pdf>.
- Baumeister, Roy. 2000. 'Gender Differences in Erotic Plasticity: The Female Sex Drive as Socially Flexible and Responsive'. *Psychological Bulletin* 126.3: 347–74.
- Brickell, Chris. 2006. 'Sexology, the Homo/Hetero Binary, and the Complexities of Male Sexual History'. *Sexualities* 9.4: 423–47. <https://www.brickell.co.nz/docs/sexologists2.pdf>.
- Bureau Beke en Bureau Ateno. 2021. *Voor de verandering: Een exploratief onderzoek naar pogingen tot het veranderen van seksuele gerichtheid en genderidentiteit in Nederland*. Bekereeks. [Den Haag]: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. <https://bureaubeke.nl/publicaties/voor-de-verandering/>.
- Diamond, Lisa. 2008. *Sexual Fluidity: Understanding Women's Love and Desire*. Cambridge, Ma.; London: Harvard University Press.
- . 2014. 'Gender and Same-Sex Sexuality'. In *APA Handbook of Sexuality and Psychology, Volume 1: Person-Based Approaches*, onder redactie van Deborah Tolman en Lisa Diamond, 629–52. APA Handbooks in Psychology Series. Washington D.C.: American Psychological Association. <https://www.researchgate.net/publication/264741817>.
- . 2016. 'Sexual Fluidity in Males and Females'. *Current Sexual Health Reports* 8.4: 249–56. https://psych.utah.edu/_resources/documents/people/diamond/Sexual%20Fluidity%20in%20Males%20and%20Females.pdf.
- Diamond, Lisa, Jenna Alley, Janna Dickenson, en Karen Blair. 2020. 'Who Counts as Sexually Fluid? Comparing Four Different Types of Sexual Fluidity in Women'. *Archives of Sexual Behavior* 49: 2389–2403. <https://psychology.ucsd.edu/people/profiles/Diamond-Alley-Dickenson-Blair-2019.pdf>.
- Doorduyn, Tamar. 2014. 'Seksuele oriëntatie, genderidentiteit en transitiewens'. In *Een wereld van verschil: De seksuele gezondheid van LHBT's in Nederland 2013*, onder redactie van Hanneke de Graaf, Bouko Bakker, en Ciel Wijsen, 13–41. Delft: Eburon. <https://www.rutgers.nl/producten/een-wereld-van-verschil>.
- Epstein, Robert. 2016. 'Do Gays Have a Choice? Science offers a clear and surprising answer to a controversial question'. *Scientific American Mind* 25.1: 57–63. https://drrobertepstein.com/downloads/EPSTEIN_2016-Do_Gays_Have_a_Choice-Revision_for_special_issue_of_SCIENTIFIC_AMERICAN-March_2016.pdf.
- Epstein, Robert, Paul McKinney, Shannon Fox, en Carlos Garcia. 2012. 'Support for a Fluid-Continuum Model of Sexual Orientation: A Large-Scale Internet Study'. *Journal of Homosexuality* 59: 1356–81. https://drrobertepstein.com/downloads/EPSTEIN_et_al-2012-Journal_of_Homosexuality-Support_for_Fluid-Continuum_Model-FINAL.pdf.
- Epstein, Robert, en Ronald Robertson. 2014. 'How to Measure Sexual Orientation Range and Why It's Worth Measuring'. *Journal of Bisexuality* 14: 392–404. <https://www.academia.edu/12089885>.
- Kuyper, Lisette, en Henny Bos. 2016. 'Mostly Heterosexual and Lesbian/Gay Young Adults: Differences in Mental Health and Substance Use and the Role of Minority Stress'. *Journal of Sex Research* 53.7: 731–41. https://pure.uva.nl/ws/files/25594938/Mostly_Heterosexual_and_Lesbian_Gay_Young_Adults.pdf.
- RCPSYCH. 2014. 'Statement on Sexual Orientation: Position Statement PSO2/2014'. *Royal College of Psychiatrists* [online]. april 2014. https://www.rcpsych.ac.uk/docs/default-source/improving-care/better-mh-policy/position-statements/ps02_2014.pdf.
- Savin-Williams, Ritch. 2016. 'Sexual Orientation: Categories or Continuum? Commentary on Bailey et al. (2016)'. *Psychological Science in the Public Interest* 17.2: 37–44. <https://doi.org/10.1177/1529100616637618>.
- Van der Laan, Jeanet, Hatte van der Woude, e.a. 2022a. 'Memorie van toelichting (consultatieversie) [strafbaarstelling conversiehandelingen]'. februari 2022. <https://www.internetconsultatie.nl/conversietherapie/document/7732>.
- , e.a. 2022b. 'Voorstel van wet (consultatieversie) [strafbaarstelling conversiehandelingen]'. februari 2022. <https://www.internetconsultatie.nl/conversietherapie/document/7733>.
- Vrangalova, Zhana, en Ritch Savin-Williams. 2012. 'Mostly Heterosexual and Mostly Gay/Lesbian: Evidence for New Sexual Orientation Identities'. *Archives of Sexual Behavior* 41: 85–101.

